

Mixed-mode

Stosowanie zestawu technik
w badaniu sondażowym

Prof. dr hab. Jarosław Górniak
Instytut Socjologii
Uniwersytet Jagielloński

Co to jest mixed-mode w sondażu?

- Stosowanie w jednym badaniu sondażowym więcej niż jednej techniki gromadzenia danych przy wykorzystaniu tego samego kwestionariusza (w sensie brzmienia i kolejności pytań), np: ankieta pocztowa, CAWI, CATI, wywiad osobisty:
 - na etapie inicjacji kontaktu;
 - na etapie rekrutacji/screeningu;
 - w gromadzeniu odpowiedzi:
 - jedna próba, jeden czas, jeden kwestionariusz – różne osoby z próby;
 - jedna próba, jeden czas – różne części kwestionariusza (dla niektórych osób);
 - jedna próba – różne punkty czasu, pewne osoby objęte pomiarem w różnym czasie;
 - różne próby, różne techniki, niekiedy różny czas i kwestionariusze (zwłaszcza dla potrzeb badań porównawczych);
 - w zachęcaniu i przypominaniu.

- Faktycznie stosowane jest od dawna, np. listy zapowiednie wysyłane pocztą do wywiadów osobistych, ankieta pocztowa wspomagana przez przypomnienie telefoniczne.

- Nie mylić z mixed-method: zastosowaniem wielu metod w badaniu danego problemu celu uzyskania triangulacji metodologicznej.

Po co mixed-mode?

- Kompensowanie słabości poszczególnych technik w stosunku do różnych grup respondentów.
- Zwiększenie stopy realizacji prób.
- Zmniejszenie kosztu badań.
- ↘ Nie mówimy tu o stosowaniu różnych technik do różnych części kwestionariusza, co może wynikać ze specyfiki pomiaru.

Zakres stosowania

- Faktycznie stosuje się od dawna, choć badania nad wpływem na wyniki pojawiły się niedawno (wcześniej badano wpływ technik na rozkłady odpowiedzi).
- W USA i niektórych krajach Zachodniej Europy staje się standardem.
- W Japonii prawie wcale nie stosowane w sondażach.

Sposób stosowania

- Zwykle, w celu uzyskania oszczędności zaczyna się od techniki najtańszej (np. ankiety pocztowej), a najtrudniejszych respondentów bada się techniką najdroższą (np. wywiad osobisty), np. w American Community Survey: poczta-telefon-wywiad osobisty.
- Wybór i kolejność technik zależy od badanej zbiorowości, np. w przypadku przedsiębiorstw może to być: telefon, web/mail, fax/poczta.
- Dwa podejścia:
 - badacz decyduje o kolejności stosowania technik zaczynając od najtańszej – częściej stosowane w przypadku badania w gospodarstwach domowych,
 - respondent ma możliwość wyboru na etapie wstępnego kontaktu jego ostatecznej formy – częściej stosowane w badaniach grup szczególnych, w tym *establishmentu* (por. De Leeuw 2005).

Dylematy

- Trade-off pomiędzy kosztami badań i błędami badań:
 - błędami operatów (pokrycie),
 - błędami wynikającymi z braków w realizacji,
 - błędami pomiaru.

Jak techniki wpływają na wyniki

- E. De Leeuw (1992) metaanaliza 67 artykułów prezentujących porównanie technik:
 - wyraźne, choć niewielkie różnice między wywiadami z jednej strony, a innymi technikami – z drugiej,
 - ankieta pocztowa to słabsza realizacja i więcej braków danych w pozycjach, ale uzyskane odpowiedzi charakteryzuje większa jakość/mniejsze obciążenie tendencją do udzielania odpowiedzi bardziej społecznie akceptowanych,
 - różnice między wywiadami osobistymi i telefonicznymi znikome; mniejsza liczba braków danych w pozycjach w f2f.
- De Leeuw przeprowadziła także badania eksperymentalne (1992), w których potwierdziła powyższe konkluzje. Mniejsze różnice w przypadku prostych pytań, większe – w przypadku złożonych (korzyści z zachęty w f2f).
- Bishop i in. (1988) – mniejszy wpływ kolejności pytań i odpowiedzi w ankietach samodzielnie wypełnianych.
- D. Dillman (2000) stwierdził w wyniku badań, że różnice pomiędzy rozkładami odpowiedzi na pytania w sekwencyjnym stosowaniu różnych technik mogą zostać przypisane raczej wpływowi technik niż zmianie opinii; dotyczy to pytań o kwestie drażliwe i dotyczące zachowań społecznie pożądanых, ogólnie różnice nie są duże, zwłaszcza w pytaniach o zdarzenia i stany faktyczne.
- Nie uzyskano jednorodnych wyników dla porównań CAWI z ankietą pocztową.
- Ogólnie wpływ techniki badania na wyniki nie jest duży, największy wynika z efektu ankietarskiego, nie ma jednej najlepszej techniki.

Dalsze obserwacje

- Dillman et al. (2008) zauważyli w dużych badaniach (prawie 9000), że zastosowanie mieszanych technik istotnie zwiększa realizację, natomiast w przypadku technik słuchowych (CATI, IVR – interactive voice response) występowała tendencja do udzielania bardziej skrajnych odpowiedzi niż w przypadku technik wizualnych (CAWI, poczta).
- Voogt i Saaris (2005) wykonali specjalne badanie przy okazji wyborów parlamentarnych w Holandii w 1998. Porównali efekt selekcji (wynikający z możliwości uzyskania odpowiedzi) i efekt transformacji (różnice wynikające z rodzaju kontaktu). Konkluzja: mixed-mode daje zdecydowanie wyższy stopień realizacji (stosowali podejście sekwencyjne + opcja pytań kluczowych dla twardych nie-respondentów), stosowanie różnych technik daje pewne zakłócenie standaryzacji pomiaru, ale korzyści zdecydowanie przewyższają te wady.

Dlaczego realizacja jest tak ważna

- Peytcheva i Groves (2009) pokazali w wyniku metaanalizy 23 reprezentatywnych badań amerykańskich i europejskich, że obciążenie rozkładów zmiennych demograficznych wynikające z braków w realizacji jest słabo predykcyjne dla obciążeń statystyk zmiennych substancywnych. Różnice między respondentami i nie-respondentami w przypadku statystyk dla zmiennych demograficznych nie są skorelowane z różnicami dla zmiennych substancywnych.
- Ważenie poststratyfikacyjne może być nieskuteczne!